

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הו' כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת חוקת

אליו, אך מ"מ הרי הוא ה' רבן של ישראל, שודאי הייתה מצוה גדולה לבכות על פטירתו, וצ"ע.

- ג -

והנראה בס"ד לומר בזה, ע"פ מה דבהקדם יש להקשות עוד קושיא, דהנה כתיב בקרא 'וַיִּבְכוּ אֶת אֶהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל', ולכאוי צ"ע טובא בזה, דהא בשלושים יום איכא לפחות ד' שבתות, וא"כ צ"ע טובא כיצד בניי בכו על מיתת אהרן גם בשבת, והרי קיי"ל דאסור לבכות בשבת, ובפשטות אם התורה כתבה שלושים יום, הכוונה לשלושים יום בדיוק, ולא לעשרים וששה ימים, ומעתה צ"ע טובא כיצד הותר להם לבכות בשבת.

והנה לכאוי שורש האיסור לבכות בשבת, הוא מחמת שזה סותר למצות 'עונג שבת', וכידוע נחלקו הפוסקים, האם מצות עונג שבת היא מצוה מדאוי, או"ד רק מדברי קבלה.

ומעתה להסוברים שמצות עונג שבת היא מדאוי, הקושיא הני"ל קשה טפי, כיצד הותר להם לבכות בשבת וכני"ל, - וגם להסוברים דמצות עונג שבת היא רק מדברי קבלה, מ"מ אכתי צ"ע בזה, דהנה ידוע משי"כ הטי"ז, שדבר המפורש בתורה להיתר, אין כח ביד חכמים לאוסרו, וא"כ צ"ע כיצד אסרו לבכות בשבת, והלא לכאוי מפורש בתורה 'וַיִּבְכוּ אֶת אֶהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם', ומבואר שמותר לבכות בשבת.

- ד -

והנראה לומר בזה, דהנה כתב הרמ"א (או"ח סי' רפח, ב) וז"ל, 'וכן מי שיש לו עונג אם יבכה, כדי שילך הצער מליבו, מותר לבכות בשבת' עכ"ל, ומעתה י"ל דהצער של בניי הי' כ"כ גדול, עד שהוצרכו לבכות בשבת בכדי שהצער ילך מליבם, וא"כ הדבר הי' מותר, משום דהי' להם עונג שבת גדול יותר ע"י הבכיה, וכמשי"כ הרמ"א הני"ל.

ומעתה שוב יש ליישב גם את הקושיא הראשונה שהקשינו, מדוע הנשים לא בכו בפטירת משה רבינו, והרי ודאי שהנשים בדור המדבר היו מחזורות אחר המצוות, (דהרי זה כ"ש מנשי דידן שמחזורות אחר המצוות וכני"ל).

דמעתה י"ל דבאמת גם הנשים בכו בפטירת משה רבינו, ורק מ"מ כיון שכל בכיית הנשים על משה, הייתה רק מחמת המצוה לבכות על אדם כשר שמת, אך הן לא בכו מחמת שהייתה להן קירבה אישית אליו, לכן בימי השבתות כל הנשים פסקו מלבכות, כיון שבשבת הי' אסור להן לבכות, (ולא הי' להן צער גדול כ"כ כהגברים, שיתיר להן לבכות בשבת).

וַיִּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת אֶהָרֹן אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבָּשׁ אֹתָם אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהָרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן הָהָר: וַיֵּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גִוַע אֶהָרֹן וַיִּבְכוּ אֶת אֶהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל: (כ, כח-כט).

ופירש רש"י - 'וַיִּבְכוּ וכו' כל ב"ית יִשְׂרָאֵל - האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום, ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו'.

אמנם לגבי פטירת משה רבינו כתיב בקרא בפרשת 'וזאת הברכה' - 'וַיִּבְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יָמָי בְּכִי אֶבֶל מֹשֶׁה: (דברים לד, א-ח).

ופירש רש"י (שם) - 'וַיִּבְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - הזכרים, אבל באהרן, מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, נאמר 'כל' בית ישראל, זכרים ונקבות'.

ולכאוי צ"ע טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה איתא בגמ' (שבת קה): 'מפני מה מתים בניי ובונותיו של אדם כשהן קטנים... מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר, שכל הבוכה על אדם כשר, מוחליו לו על כל עוונותיו, בשביל כבוד שעשה... אמר ר"ש בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא, כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנוזיו...'

ויעוי' עוד ב'ספר חרדים' (פ"י אות ג) שיש מצוה לבכות על אדם כשר, שנאמר (ויקרא י, ו) וַאֲחִיכֶם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשָּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה' עֵינָיִשׁ, [וע"ע במשי"כ החי"ח בספרו 'אהבת חסד' חי"ג פ"ה].

וע"ע במשי"כ 'הרוקח' (הלכות אבלות - שיג, י) וז"ל, 'אדם כשר שמת, 'חייבין' לקרוע עליו, ולבכותו ולהתאבל עליו, ויומחלו לבוכה עוונותיו'.

- ב -

ומעתה לכאוי צ"ע דהרי נשי דידן מדקדקות ללכת לשמוע תקיעת שופר ברי"ה, וליטול לולב בסוכות, ואע"פ שהן פטורות ממ"ע שהז"ג, [ויעוי' במשי"כ בה"ל (סי' קצ בדי"ה יטעם), דלא נזכר בש"ס שום רמז, שיש לנשים מצוה בתקיעת שופר עיי"ש], ומ"מ נשי דידן מחזורות אחר המצוות, ורוצות לקיים גם מצוות שאינן מצוות בהן, - וכ"ש שהנשים בדור המדבר שהי' דור דעה, חיזרו אחר המצוות.

ומעתה צ"ע טובא בזה, דהרי מבואר בהנ"ל דיש מצוה לבכות על אדם כשר שמת, וא"כ צ"ע מדוע הנשים לא בכו בפטירת משה, והלא גם אם לא הייתה להן קירבה אישית

של אהרן הי' אוהב שלום, ומעולם לא אמר לאיש ולא לאשה סרחת'.

והקשה הנצי"ב, 'ולא נתבאר, א"כ אמאי כתיב בנדב ואביהוא, כל בית ישראל יבכו', והלא לא מצינו שהייתה להם מידה זו, ותירץ הנצי"ב, 'ולא קשיא מידי, דהתם כתיב שלשים יום, זהו רבותא גדולה, משא"כ כאן היה רק בשעת הוצאה וקבורה, ואין רבותא שיבכו אפי' נשים על גדולי ישראל'.

וכן כתב הנצי"ב בפרשת 'וזאת הברכה' גבי פטירת משה רבינו וז"ל, 'ודאי ביום הראשון בכו כל בית ישראל אפי' נשים, וכמו בנדב ואביהוא, דכתיב ואחיכם כל בית ישראל יבכו וגו', אלא שלשים יום לא הרגישו אלא תלמידי משה רבינו, היינו בני ישראל ולא נשים' עכ"ל.

- ח -

ואמנם לפי המהלך שכתבנו לעיל, אכתי הי' מקום להקשות לפירוש הנצי"ב, דצ"ע מדוע הנשים לא בכו על משה רבינו שלשים יום, והלא נשי דידן מחזרות אחר המצוות, וכ"ש הנשים שהיו בזמן משה רבינו, וא"כ אכתי צ"ע, דלכאוי' הייתה מצוה (ועכ"פ מצוה 'קיומית') לבכות על משה רבינו שלשים יום [ע"ע בשו"ע (יו"ד סי' שצד, ב)], ולכאוי' לא הייתה זו מצוה קשה כ"כ, מאחר שבעליהן ואחיהן ובניהן הזכרים, בכו במשך כל השלושים יום, וידוע שנשים דמעטן מצויה.

אמנם לפי דרכנו הנ"ל גם זה ניחא, כיון די"ל דבאמת הנשים בכו על משה כמעט שלשים יום, מלבד השבתות שהי' אסור להן לבכות בהן וכנ"ל.

- ט -

ואמנם אע"פ שהפילפול הנ"ל נפלא כשלעצמו, אך מ"מ יש לציין, שהדיקו שדיקו בפסוק של פטירת משה שהנשים לא בכו, נמצא בכמה מדרשים בכמה דרכים ונוסחאות, ושוב ראיתי שב'פרקי דרבי אליעזר' (פ"יז) איתא בזה"ל, 'למשה לא גמלו חסד אלא האנשים לבד, שנאמר ויבכו בני ישראל את משה, לאהרן גמלו האנשים והנשים חסד, שנאמר ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל, למה, שהי' אוהב שלום ורודף שלום...'. עכ"ל עיי"ש.

ומעתה לפי דברי הפדרי"א הנ"ל לכאוי' נראה, דהנשים לא בכו על משה כלל, וודאי שלא בכו עליו עשרים וששה ימים, ודלא ככל מש"כ לעיל, - ומעתה שוב צ"ע כנ"ל, מדוע הנשים לא חזרו לקיים את המצוה הגדולה לבכות על אדם כשר שמת וכנ"ל, וגם על המהלך של הנצי"ב לכאוי' יש מקום לעיי' מפדרי"א הנ"ל, דלכאוי' נראה מהלשון הנ"ל, שהנשים לא גמלו חסד עם משה כלל, ולא בכו על פטירתו כלל, ויל"ע.

להקלעת תגובות הערות והוספות

קו' מ"ם זכ"ם: 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

אמנם לגברים הי' צער גדול מאוד בפטירת משה שהי' רבם, ולכן הותר לגברים לבכות על פטירתו גם בשבת, כיון שהי' להם עונג שבת גדול יותר עיי' הבכיה, וכמש"כ הרמ"א הנ"ל.

- ה -

ומעתה י"ל, דזהו הביאור בפסוק בפרשת 'וזאת הברכה' הנ"ל, 'ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום', ופירש"י 'ויבכו בני ישראל - הזכרים', דמעתה י"ל דכוונת הכותב דרך הזכרים בכו את משה שלשים יום, אך הנשים בכו את משה רק עשרים וששה ימים, כיון שבשבתות הי' אסור להן לבכות עליו וכנ"ל.

ומשא"כ בפטירת אהרן, שגם לנשים הייתה קירבה אישית אליו, ולכן גם להן הותר לבכות על פטירתו בשבת, כיון שהיו בצער גדול מאוד ועיי' הבכיה הצער ילך מליבן, וא"כ הי' להן עונג שבת גדול יותר עיי' הבכיה, ולכן כתיב בקרא, 'ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל', ופירש"י 'כל בית ישראל - האנשים והנשים', וכוונת הכותב שעל פטירת אהרן בכו גם הנשים שלשים יום בדיוק, ומשא"כ בפטירת משה רבינו, דהי' בזה חילוק בין הגברים לנשים וכנ"ל, ונפלא.

- ו -

ואמנם יעוי' במשנ"ב (סי' רפח, ד) שכתב על דברי הרמ"א הנ"ל (שמי שיש לו עונג אם יבכה, מותר לו לבכות בשבת) וז"ל, 'כתב הט"ז, היינו דווקא אם מחמת רוב דביקותו בהקב"ה זולגים עיניו דמעות, שכן מצינו ברבי עקיבא בזוהר חדש, שהי' בוכה מאוד באומרו שיר השירים, באשר שידע היכן הדברים מגיעים, וכן הוא מצוי במתפללים בכונה, אבל סתם לבכות כדי שיצא הצער מליבו לא עיי"ש, - אבל באלהי רבה ותוספת שבת התיירו, כיון שעיי' בכייתו ירווח לו', עכ"ל המשנ"ב.

ומעתה לדעת הט"ז הנ"ל, שאסור לבכות בשבת גם בגוונא שהבכיה תועיל שיצא הצער מליבו, א"כ שוב צ"ע כיצד הותר להם לבכות בשבת וכנ"ל, - ואולי מכח הקושיא נצטרך לומר, שלדעת הט"ז כוונת התורה במש"כ בקרא 'שלשים יום', היינו חוץ משבתות, ובאמת בני"י בכו על פטירת אהרן, רק עשרים וששה ימים, משום שבשבתות הם לא בכו, וצ"ע.

ושוב הראני ידידי הרה"ג ר' זאב פרידמן שליט"א, שבספר 'פנים יפות' לבעל 'ההפלאה' כתב בפרשתן גבי פטירת אהרן בזה"ל, 'ואף דבשבתות שבינתיים לא הספידו, מ"מ מיקרי שלשים יום, כיון שנמשך ההספד שלשים יום, מתחילתו ועד סופו', עיי"ש.

- ז -

אך אין לומר דכוונת הכותב, דבני"י בכו שלשים יום במפורים, דהיינו דבכו חודש וארבעה ימים מחמת השבתות שבהן לא בכו בתוך החודש, דאין לומר הכי, משום דיצ"ע בתרגום יונתן בן עוזיאל בפרשת 'וזאת הברכה' הנ"ל, שמנה את ימי הבכיה, וכתב שבכו לי יום על משה רבינו עד ח' בניסן עיי"ש, וכן מבואר בגמ' (קידושין לח.), ומשה רבינו הרי נפטר בז' באדר, ובעיי' שמניין הלי' יום היו לי יום רצופים, [ועיי' בגמ"א (סי' תקפ, ח), ודו"ק ואכמ"ל].

- ח -

ועוד הראני הרה"ג הנ"ל, את מש"כ הנצי"ב ב'העמק דבר' (ויקרא י, ו), על מש"כ בקרא לאחר מיתת נדב ואביהוא, 'ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה', וז"ל 'ידוע המדרש על הא דאיתא באהרן 'ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל', דמשמע אפילו נשים, ובמשה כתיב 'ויבכו בני ישראל', משום שמידתו

ניתן לתרום להוצאות הפצת הגליון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלוש למשבת המצויינת: 'עלון מים זכ"ם'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את הגליון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)